

ANA BABA HAKLARI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Geçen konuşmamda bayramınızı tebrik etmiştim. Ama tabii bu konuşmayı ilk defa dinleyenler olabilir. İlk defa karşılaşmış olduklarımızın ve eskiden tebrik ettiklerimin tabii, tekrar bayramlarını tebrik ederim. Allah razı olsun...

a. Bayram Çok Önemli

Bayramın son günündeyiz. Hem bayram, hem cuma... Hem cuma günü olmasının bayramı var, zaten haftanın bayramı cumadır; hem de Ramazan Bayramı... Allah nice bayramlara, böyle katmerli, kat kat, güzel, mutlu, mübarek günlere sizleri eriştirsin... Dünyada ve ahirette mutlu ve bahtiyâr eylesin...

Tabii, bayram çok önemli bir olay... Dinî bakımdan önemli, ictimâî bakımdan, yâni toplumsal yönden önemli bir hadise...

Sevap bakımından önemli, müslümanların birbirleriyle davranışlarını düzenleyen, birbirleriyle aralarındaki ilişkileri kuvvetlendiren bir vesîle...

En önemli yönlerinden birisi, müslümanların birbirleriyle bayramda bayramlaşması...

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Bu dört gün geçti, tabii benim izlenimlerim oldu. Onun için, ilk önce bir şeyi hatırlatmak istiyorum: İslâm'da müslümanın müslümanı sevmesi bir ibadettir. Müslümanlar birbirleriyle muhabbet edecekler, dost olacaklar, kardeş olacaklar. Allah kardeş etmiş:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

(الحجرات: ۱۰)

(*Inneme'l-mü'minûne ihvetün*) “Müslümanlar sadece ve sadece, ancak birbirlerinin kardeşidir.” (Hucurat, 49/10) Başka bir şey değildir, başka bir sıfat yakışmaz. Yakışan sıfat, onları ifade edebilen sıfat, sadece kardeş olmak birbirleriyle... Binâen aleyh, tabii, bayramda müslümanların kardeşliği tezahür edecek.

İzlenimim şu oldu, enteresan: Meselâ, aynı camiye devam ediyor insanlar, komşu; fakat birbirleriyle tebrikleşmiyorlar, bayram tebriki yapmamışlar. Halbuki aralarında büyük bir şey yok, bir olay yok. Belki siyasî görüş farkı var aralarında ama başka birbirlerine de bir şey yapmış değiller. Birbirleriyle bayram tebriki yapmıyorlar. Aynı camiye geliyor, Allah'ın divanına duruyor, namaz kılıyor fakat tebrikleşmiyor. Enteresan bir şey, bir kusur, büyük bir kusur, büyük bir ayıp... Yâni bayram geldiği halde, müslüman ufak tefek dünyevî meseleleri geride bırakamıyor ve kardeşini sevemiyor. Bayram vesîlesi olduğu halde dargınlığı atıp barışmayı sağlayamıyor. Bir yakınlaşma olmuyor. Bu tabii ayıp...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu durumda olanları tabii cezalandırır ve onun bu duyguları sürdürmesi, düşmanlık duygusunu sürdürmesi, dargınlık, aldırmamak, tebrikleşmemek, sevmemek, selamlaşmamak onun için kötü bir şey tabii. Ahireti bakımından yanlış bir şey. Müslümanın müslümanı sevmesinin çok büyük faydası var, kardeş olmasının çok büyük faydası var... Birçok vesîlelerle bunları anlatıyoruz. Müslümanlar bunlara

dikkat etmeli!.. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi nefsin oyunlarından, şeytanın oyunlarından korusun...

Tabii, nefis insanın en büyük düşmanıdır:¹

أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ

(A'dâ adüvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke)
[Senin en büyük düşmanın iki yanın arasındaki, içindeki nefsidir.] buyrulmuştur.

İnsanın en büyük düşmanı nefsi, bir de tabii şeytan var:

إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

(البقرة: ١٦٨)

---

¹ Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.359, no:355; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.408, no:5248; Harâitî, *İ'tilâlü'l-Kulûb*,cl, s.35, no:32; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.431, no:11263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.143, no:412, 2144;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XVIII, s.270, no:19379.

(*Innehû lekûm adüvvün mübîn.*) [Muhakkak o (şeytan) sizin apaçık düşmanınızdır.] (Bakara, 2/168) buyruluyor. Şeytan da bir düşman...

Bu şeytan insana saldırır, kışkırtır. Nefis insanı işte böyle olmadık duygulara, hareketlere, davranışlara sürükler. Tabii, bunları aşabilmesi lâzımdı müslümanların. Zaten Ramazan, insanın kendi nefisini ıslah etmesi ve kendisini aşması olayı; kendisini yenebilmesi, nefisine hâkim olabilmesi olayı, nefisini yenebilmesi olayı idi oruç olayı... Maalesef bunları hazmedememiş, anlayamamış; daha İslâm'ın mânâsını anlayamamış hâlâ... Ramazan geçmiş, bayram da geçiyor, hâlâ nefsinin oyunlarına kurban gidiyor, şeytanın tuzağına düşüyor; Allah saklasın...

Tabii bunun düzelmesi lâzım! Bu kusur iyi bir şey değil. Daha başka zararlara da yol açabilir.

b. Ana Babaya İsyandan Sakının!

İslâm'ın ana mantığı, insanların birbirlerini çok sevmesidir. Müslümanın müslümanı kardeş bilmesidir. Bu münasebetle tabii sıralayacak olursak, insan önce tabii anne babasına karşı sevgi ve saygı içinde bulunacak. Çünkü sebeb-i hayatıdır, vesîle-i hayatıdır annesi ve babası... Annesi küçükken ona bakmıştır, babası kazanmıştır. Annesi başucunda ağlamıştır, gece beşiğini sallamıştır. Hasta olduğu zaman sabahları beklemiştir. Emzirmiştir, temizlemiştir... Anne babaya karşı olan duyguların güzel olması çok önemli...

Bu konuyla ilgili, Hazret-i Ali Efendimiz'in rivâyet etmiş olduğu bir hadis-i şerîfi, okumak istiyorum bu sohbetimde.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:²

إِيَّاكُمْ وَعُقُوقَ الْوَالِدَيْنِ فَإِنَّ الْجَنَّةَ يُوجَدُ
رِيحَهَا مَسِيرَةَ أَلْفِ عَامٍ وَلَا يَجِدُ رِيحَهَا عَاقُ
وَلَا قَاطِعُ رَحِمٍ وَلَا شَيْخُ زَانٍ وَلَا جَارٌ إِزَارُهُ
خِيَالَاءَ إِنَّمَا الْكِبْرِيَاءُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن على)

RE. 174/8 (*İyyâküm ve ukûka'l-vâlideyn, feinne'l-cennete yûcedu rîhuhâ min mesîreti elfi àmin, ve lâ yecidü rîhahâ àkkun ve lâ kâtıu rahimin, ve lâ şeyhun zânin, ve lâ cârrun izârehû huyelâe, inneme'l-kibriyâe li'llâhi azze ve celle.*) *Sadaka rasûlü'llâh.*

Bu hadis-i şerifin içeriğini, muhtevasını size biraz açıklamak istiyorum. Birinci cümlesi:

(*İyyâküm ve ukûka'l-vâlideyn*) “Aman, sakın anne ve babaya âsi olmayın; anne babayı dinlemeyen, ona karşı gelen bir evlat olmayın! Anne babaya isyandan, âsîlikten sizi sakındırırım, böyle şey yapmayın!” buyuruyor ilk önce Peygamber Efendimiz. Nasihati, tavsiyesi böyle.

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.18; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XVIII, s.81; Hz. Ali RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s:113, no:44000; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.357, no:9807.

Sonra, cezasını bildiriyor: (*Feinne'l-cennete*) “Hiç şüphe yok ki cennet öyle bir yerdir ki (*yûcedu rîhuhâ min mesîreti elfi âmin*) onun kokusu bin yıllık mesafeden duyulur.” Daha cennete girmemiş olan bir insan, cennetin yanına yaklaşmış olan bir insan, bin yıllık mesafe yakınına geldi mi, cennetin muazzam, şâhâne, eşsiz, emsalsiz kokusunu duyar. Bin yıllık mesafeden daha, cennetin kokusu burnuna gelmeye başlar.

(*Ve lâ yecidu rîhahâ âkkun*) “Ama anne babaya âsi olan, karşı gelmiş olan, onunla arası bozuk olan evlât, cennetin kokusunu bile duyamaz.” Yâni cennete giremeyecek, kesin... Cennetin yanına, bin yıllık mesafe yakınına kadar bile gelemeyecek, kokusunu bile duyamayacak. Bu çok önemli tabii... Yâni, Allah anne babasına âsi olan bir evlâdı; anne babasına saygıyı, sevgiyi yapamayan, gösteremeyen bir evlâdı nasıl cezalandırıyor, önemli.

Bu Ramazan Bayramı'nda bunu belirtirken, aklıma geçtiğimiz sohbetteki hadis-i şerifi bir daha hatırlatmak geldi sevgili dinleyicilerime:³

---

³ Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.225, no:645; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.192, no:1888; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.304, no:8287; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.17, no:8994; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.411, no:8116; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.224, no:644; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.144, no:315; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, 0, no:7256; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.215, no:1572; Kâ'b ibn-i Ucre RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.143, no:1362; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.967, no:24295 ve c.XVI, s.43, no:43854; *Câmiü'l- Ehâdis*, c.XV, s.96, no:15061 ve c.XXXIII, s.71, no:35811.

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَقِيَ الْمِنْبَرَ
فَقَالَ آمِينَ آمِينَ آمِينَ قِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا
كُنْتَ تَصْنَعُ هَذَا فَقَالَ قَالَ لِي جِبْرِيلُ رَغِمَ
أَنْفُ عَبْدٍ أَدْرَكَ أَبْوَيْهَ أَوْ أَحَدَهُمَا لَمْ
يُدْخِلْهُ الْجَنَّةَ قُلْتُ آمِينَ ثُمَّ قَالَ رَغِمَ أَنْفُ عَبْدٍ
دَخَلَ عَلَيْهِ رَمْضَانُ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ فَقُلْتُ آمِينَ ثُمَّ
قَالَ رَغِمَ أَنْفُ عَبْدٍ ذُكِرَتْ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ
عَلَيْكَ فَقُلْتُ آمِينَ

(خ. في الأدب المفرد عن أبي هريرة)

(*Enne'n-nebiyye salla'llàhu aleyhi ve seleme raka'l-minber fekalè: Âmîn, âmîn, âmîn.*)
Biliyorsunuz, Peygamber SAS Efendimiz bir seferinde minbere hutbe okumaya çıkarken, üç defa 'Âmîn!' dedi." Yâni, her adımda "Âmîn!" dedi. Sonra hutbesini okudu, insanlara hitab etti, konuşmasını yaptı.

(*Kîle lehû*) İndiği zaman sordular:

(*Yâ rasûla'llàh, mâ künthe tasneu hâzâ?*) "Yâ Rasûlallah, bu sefer hutbede böyle 'Âmin!' dediniz, biz anlayamadık. Bunun sebebi nedir?" dediler.

(Fekàle) Buyurdu ki:

(Kàle lî cibrîlü) “Evet, ‘Âmîn!’ dedim. Çünkü Cebrâil AS geldi, dedi ki:

(Rağime enfü abdin edreke ebeveyhi ev ehadehümâ lem yüdhillü’l-cenneh) ‘Kim anne babasına veya sadece onlardan birine yetiştiği halde cenneti kazanamamışsa, burnu yerde sürtsün, yazıklar olsun o evlâda!’ dedi; (fekultü: Âmîn) ben de ‘Âmin!’ dedim.”

Yâni, beddua Cebrâil AS’dan. Cebrâil AS ilk defa söylüyor böyle, Peygamber Efendimiz de “Âmîn!” diyor. Demek ki, meleklerin sevmediği, Allah’ın sevmediği, Peygamber Efendimiz’in o meleklerin bedduasına “Âmîn.” dediği bir durum. Anne babasına yetişmiş, anne babası sağ... Anne babasını sevecekti, sayacaktı, anne ve babasına evlatlık hizmetini yapacaktı. Onu yapmadı ve anne babası onu cennete sokamadılar; cennete girmesine sebep olacak duaları alamadı annesinin, babasının ağzından...

Hatta, kimisi anne babasının bedduasını alıyor üstelik, duasını almak değil... “Ah evlâdım, Allah senden râzı olsun! Allah seni cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...” diye dua almak var. Öyle değil, bir de, “Allah seni kahretsin! Allah müstehakını versin, ne halin varsa gör...” filân gibi, kimisi de anne babasını üzüp, böyle bedduayı alıyor.

“—Anne babasına, birisine veya ikisine birden hayatta yetişmiş, yâni sağ, onlara hizmet

imkânı var, etmemiş. Anne babası ona güzel dua etmediği için, cennete girememiş... Anne babasının cennete sokamadığı bir evlâda, yâni hayırsız, anne babasının duasını alamamış bir evlâdı Allah cezalandırsın, burnu yerde sürtsün...” demiş Cebrâil AS, Peygamber SAS de “Âmîn!” demiş. Bu bir.

İşte bizim şimdi okuduğumuz hadis-i şerifle, o hadis-i şerif, ikisi de aynı konuyu işaret buyuruyorlar.

İkinci “Âmîn!” demesi:

(Sümme kâle) “Sonra Cebrâil AS şöyle dedi:

(Rağime enfü abdin, lem yuğfer lehû dehale aleyhi ramadânü) “Ramazan ayı girdi ve çıktı, yâni bir ay yaşandı, gitti; hâlâ o şahıs Allah’ın mağfiret ettiği, affettiği insanlardan olamadıysa, Ramazan’a eriştiği halde Allah’ın mağfiretini kazanamamışsa, o adamın burnu yerde sürtsün!..’ dedi Cebrâil AS, beddua etti. *(Fekultü: Âmîn)* Ben de ‘Âmîn!’ dedim.” diyor Peygamber Efendimiz.

O da bizim şimdi şu zamanımızda, şimdi Ramazan Bayramı’nın son günündeyiz. Ramazan gelmiş, geçmiş, Allah’ın mağfiretini kazanamamış olmak çok kötü bir şey... Demek ki, oruç tutmadı. Demek ki, namazlarını kılmadı. Demek ki, Ramazan ayında öteki müslümanlar göz yaşları içinde, aşk ile, şevk ile Allah’a ibadet ederken, bu kim bilir nerelerde, ne işlerle meşguldü, hiç oralı olmadı, Ramazan fırsatını kaçırdı. Ramazan affolma fırsatıydı, elinde büyük bir fırsat vardı ama, Allah’ın

mağfiretini kazanamadı. “İşte onun da burnu yerde sürtsün!” diyor Cebrâil AS, beddua ediyor. Peygamber SAS Efendimiz de, “Âmin!” diyor.

Üçüncü “Âmîn!” demesi:

(*Sümme kàle*) “Sonra Cebrâil AS bana şöyle dedi: (*Rağime enfü'mruin*) ‘Burnu yerde sürtsün o kimsenin ki, (*zükirte indehû felem yusalli aleyke*) sen onun yanında anıldın da, sana salât ü selâm getirmede; ona yazıklar olsun!” dedi. (*Fekultü: Âmîn*) Ben de ona ‘Âmîn’ dedim.”

Bir toplantıda insanlar bir araya gelmişken, bir vesîleyle Peygamber Efendimiz’in adı geçiyor, “İşte Peygamber Efendimiz şöyle yapmış, böyle olmuş.” diye anlatılıyor bir olay. Peygamber Efendimiz anılıyor bir toplantıda da, o şahıs “*Aleyhi’s-selâm*” demiyor, “*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammed.*” demiyor. Yâni, Peygamber Efendimiz’e bir salât ü selâm bile getirmiyor.

Halbuki ümmetlik edebi, müslümanın Rasûlüllah’a karşı edeblerinden birisi, adı anıldığı zaman ona salât ü selâm getirmektir. “*Es-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ rasûla’llâh.*” demektir veyahut “*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammed.*” demektir; veya en kısacası “*Aleyhi’s-selâm.*” demektir. Hazret-i Muhammed AS...

Bazen kitaplarda bakıyorum, cimrilik yapıyorlar, “Hazret-i Muhammed geldi, gitti...” diyorlar, tarihi bir olayı anlatırken... E canım ne olur, “*Aleyhi’s-selâm.*” yazıversen yanına?..

Sen yazınca, okuyan da mecburen o yazdığını okuyacak, atlamayacak. Sen yazmadığın zaman, okuyan da okuyup geçiyor, yazılmamış şeyi öyle söylemeden geçiyor. Yâni yanlış bir şey oluyor.

Ama eski kitaplar bu hatayı yapmazlar. Eski kitapları okuruz; Arapça kitapları veya eski mübarek dedelerimizin, nur içinde yatsınlar, Allah ruhlarını şâd eylesin... O mübarek insanlar, Rasûlüllah'ın adı anıldığı zaman, güzel bir “*Es-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ rasûla’llâh!*” veyahut “*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammed.*” diye uzunca yazarlar. Ondandır çekinmezler, sakınmazlar. Çünkü o çok önemli bir olay, çok sevaplı bir olay.

Cebrâil AS: “Rasûlüllah, Hazret-i Muhammed-i Mustafâ bir yerde anıldığı halde, yanında anıldığı halde, ona salât ü selâm getirmeyen kimsenin burnu yerde sürtsün...” demiş; Peygamber SAS de, “Âmîn!” demiş.

Tabii, Cebrâil AS bunu niye diyor?.. Allah dedirtiyor. Çünkü, Peygamber Efendimiz’e salât ü selâm getirmeyi Allah-u Teâlâ Hazretleri emrediyor:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا

الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

(الأحزاب: ٥٦)

(*Inna’llâhe ve melâiketehû yusallûne ale’n-nebiyyi, yâ eyyühe’llezîne âmenû sallû aleyhi*

ve sellimû teslîmâ.) [Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salevat getirirler. Ey iman edenler, siz de ona salevat getirin ve tam bir teslimiyetle selâm verin!] (Ahzab, 33/56) buyuruyor.

Allah salât ü selâm getiriyor Peygamber Efendimiz'e, melekler salât ü selâm getiriyor; insanlar getirmezseler olur mu?..

Onu andığı zaman, çok sevdiği, çok mübarek bir kimse anıldı diye yüreği ağzına gelecek, gözleri yaş dolacak insanın... Rasûlüllah'a sevgisinin son derece yüksek olması lâzım bir müslümanın.

Öyle yapmayınca, tabii oradan da büyük bir mahrumiyete uğruyor. Çünkü Allah'ın sevgisini kaybediyor, Cebrâil'in bedduasına uğruyor. Hazret-i Peygamber'in de "Âmîn." dediği bir beddua... Rasûlüllah'ın da sevgisini kaybediyor tabii.

İşte onun için, müslüman bu gibi hususlarda çok dikkatli, çok edebli, çok zarif böyle sevap kazanmaya dikkat edici bir insan olmalı!..

Ramazan geçti, mağfiret olamadı. Ramazan'da çalışacak, çabalayacaktı, ibadet, taat edecekti, yalvaracak, yakaracaktı; mağfiret olunacaktı.

Anne babasına sağken yetişti. Yâni, "Ben küçükken ölmüş." filan demiyor, "Tamam yanımda kaldılar, epeyce bulundular." diyor. Tamam. E onların hayır duasını alamamış, cenneti kazanamamış... Rasûlüllah yanında anılıyor, salât ü selâm getirmiyor. Ne biçim müslüman, tabii cezaya uğruyor?..

Evet, bugünkü cumamızda konu olan hadis-i şerife dönelim. Hazret-i Ali Efendimiz söyleyince, ben ayrıca bir ilgi duyuyorum. Yâni hadis-i şerifin râvisi, rivâyet eden Hazret-i Ali Efendimiz RA. Baktım, ehl-i sünnet kitaplarında da “*Aleyhi’s-selâm*” da diyorlar. Peygamber Efendimiz’in mübarek damadı olduğu için AS da deniliyor. Hem “*Kerrema’llâhu vecheh.*” deniliyor, hem “*Radıya’llâhu anh.*” deniliyor, hem de “*Aleyhi’s-selâm.*” deniliyor Hazret-i Ali Efendimiz’e. O rivâyet etmiş. Tabii, Hazret-i Ali Efendimiz’i seven insanların, pür dikkat dinlemesi lâzım bu hadis- i şerifi... Ayrıca bir de, o rivayet etmiş diye sevgiyle, saygıyla dinlemesi lâzım!

“—Anne babaya âsi olmaktan sakının!” buyuruyor Peygamber Efendimiz. “Çünkü cennetin kokusu bin yıllık mesafeden duyulur ama, anne babasına âsi olan, karşı gelen, evlatlık hizmetini yapmamış olan bir evlat, cennetin o etrafa yayılan o kokusunu bile duyamaz. Yâni cennetin yakınına bile gelemes. Bin yıllık yakınına bile ulaşamaz, gelemes. Cennete girmeyecek, kesin yâni. Girmek şöyle dursun, kokusunu bile duymayacak.” Bu bir.

Anne babaya âsi olmamak lâzım, mutî olmak lâzım! Bunu kesin olarak anlıyoruz, çok önemli bir vazife. Müslümanın önemli vazifelerinden birisi, anne ve babasına karşıdır.

En önemlisi, hiç şüphesiz ki müslümanın Yaradanına karşı vazifesi vardır. Onun varlığını, birliğini tasdik etmek, şirkten uzak bir duyguyla ona bağlanmak, ona inanmak, ona teslim

olmak, ona ibadet etmek... Birinci vazifesi, Allah'a karşı vazifesi... İkinci vazifesi de, tabii Rasûlüllah'a karşı vazifesi. Sonra Kur'an-ı Kerim'e karşı vazifesi var; okuyacak, mânâsını anlayacak, uygulayacak.

İşte bir vazife de, müslümanın boynundaki önemli vazifelerden, kritik vazifelerden, yaptığı zaman çok sevap kazanacağı; yapmadığı zaman da çok cezaya çarptırılacağı, çok mahrum olacağı bir konu da, anne babaya hizmet... Onu yapmayan bir evlât, âsî olan bir evlât cennetin kokusunu bile duyamaz, cennete giremez.

O halde, böyle bir duruma düşmemek için titreyeceğiz. Sevgili anne ve babalarımıza çok güzel hizmet edeceğiz. Her vesîleyle hizmet edeceğiz. Her vesîleyle duasını almağa çalışacağız. Hediye mi alırsın, tatlı bir söz mü söyleriz, "Bir emrin var mı?" diye mi sorarsın, "Bir yere gitmek ister misin babacığım, anneciğim?" mi deriz... Ne vesile icad edeceksek; zekâmızı kullanacağız, aklımızı kullanacağız, anne babamızın etrafında pervane gibi döneceğiz, hizmet edeceğiz. Alem görecek müslümanlar anne ve babalarına nasıl saygılı... İslâm'daki bu güzellikleri görünce, cümle cihânın insanları İslâm'a özenecek.

Ben hatırlıyorum Almanya'da bir arkadaşımızın komşusu vardı, yaşlı bir kadıncağz, evlatları bakmıyorlar. Kadıncağz evde yalnızdı, ihtiyar. Tabii tek başına... Halbuki al yanına, yaşlı haliyle senin evinde dursun sabah akşam... Hayır, öyle yapmadılar. Bir gün kadıncağzı aldılar,

düşkünler evine götürüverdiler. Düşkünler evine niye götürüyorsun senin kendi evin varken?.. Düşkünler evine giden kadın veya bey ne ise, kimsesi olmadığı için gider. Devlet bakmak için böyle bir müessese yapmış oluyor, veyahut vakıflar böyle bir müessese yapmış oluyor.

Düşkünler evine götürüverdiler. Evini, eşyalarını dağıtıverdiler, satıverdiler... Yok boş yere kira veremezlermiş, yok kendileri bakamazlarmış... İşte kadıncağz gitti düşkünler evine. Sevgi ve saygı yok. Yâni anne babaya hürmet yok ve hizmet yok. Hizmetin sevap olduğu fikri yok. Baksınlar orada, ben bakamam; hemşireler var, bakarlar. O ihtiyarın kalp dünyası, iç dünyası ne olacak hiç aldırılmıyor. Kendisinin de bir gün gelip ihtiyarlayacağını düşünmüyor.

Halbuki bizim toplumumuzda dedelerin, ninelerin durumu ne güzeldir: Ak sakallı dedeler, beyaz başörtülü nineler başımızın tâcıdır. Evlerimizde başköşededir. Ne kadar severiz. Evde onların bulunması büyük bir berekettir. Hiç onlara bakacak insan varken, onlar düşkünler evine, yaşlılar evine gönderilir mi?..

Bu bir; anne babaya hürmet, sevgi ve saygıyla, aşk ile, şevk ile Allah rızası için anne babanın sözünü dinlemek, hizmet etmek, onlara karşı gelmemek, âsi olmamak, buyruğunu tutmak...

c. Ana Babaya İtaatin Ölçüsü

Tabii, sohbet ediyoruz ya çeşitli ihtimalleri de düşünmemiz lâzım:

“—Hocam benim bir annem babam var... İnançsız, namazsız, doğru yolda değil maalesef. Dua edin Hocam!” diyorlar.

“—Anneme babama dua edin, Allah ıslah etsin...” diyorlar.

Böyle kimselerle karşılaşıyoruz. Anne baba doğru yolda olmasa, müslüman olmasa, veya zayıf olsa, veya gevşek olsa, veya İslâm’ı bilmeyen kimse olsa da, evlâdına İslâm dışı emirlerde bulunsa ne olacak?.. Tabii o zaman dinlenmez. Çünkü mühim olan Allah’ın emirlerini tutmaktır.

Meselâ, sözümüzü açalım, herkes iyi bileceği bir şekle getirelim. Olmuş olaylardan misaller verelim. Nasıl bir şey emredebilir anne baba evladına?.. Meselâ, hırsız şebekesi kuruyor; diyor ki:

“—Ben seni yetiştirdim, hadi bakalım şu kadının çantasını çal, yankesicilik yap!”

Bir şebeke. Aile boyu bir çete, hırsızlık çetesi... Çocuk yakalanıyor, polise gidiyor. Polis soruyor, savcı soruyor:

“—Niye yaptın evlâdım bunu?..”

“—Annem babam teşvik etti, işte filan...” diyor, yâni anlaşılıyor böyle olduğu.

Tabii böyle bir şeyi çocuk dinleyecek mi?.. Anne babası hırsızlığı teklif etse, “Haydi yap!” dese; yapmayacak. Neden?.. “Allah hırsızlığı yasaklamış, dinimizde büyük günah. Böyle bir şey olmaz!” diyecek.

Sonra bir başka yaşanmış misal: Çocuk şikâyet ediyor. Birisi içki sofrasını kuruyormuş, bizim tanıdığımız çocuğunu da, çağırıyormuş:

“—Gel bakalım otur karşıma! Ben senin babanım, İslâm’da anne babaya itaat yok mu?..

Otur bakalım karşıma, al bakalım şu kadehi, haydi bakalım bir tane çek bakalım! İç karşımda, beraber içeceğiz.” diyormuş.

Olmaz. Neden?.. Çünkü Allah içkiyi haram kılmıştır, içilmesi yasaktır, anne baba söylese dahi içilmez.

Demek ki, küfrü teşvik etse annesi babası... Küfrü teşvik etmek, yâni “İslâm’dan çık, kâfir ol!” dese, o zaman dinlenmez. Çünkü ahireti mahvolacak. Bu gibi durumlarda dinlenmez. O zaman ne yapacak?.. Bütün saygısını, sevgisini toplayarak anlatacak annesine babasına. Diyecek ki:

“—Ben sizi seviyorum, gerçekten seviyorum. Emredin, kulunuz köleniz olayım, her istediğinizi yapayım ama, bana Allah’ın yasakladığı bir şeyi lütfen emretmeyin! Çünkü Allah’ın emrini tutarım. Kesin bu... Allah’ın emrini tutarım. Allah’ın emrini tuttuğum zaman da, tutmak zorundayım, siz üzülürsünüz. Onun için, Allah’ı tercih edeceğim için, beni böyle bir zorlama durumuna lütfen mecbur bırakmayın! Lütfen beni böyle bir duruma getirmeyin!” demesi lâzım!

Bunu kararlı söylemesi lâzım, sevgiyle söylemesi lâzım ve sebebini söylemesi lâzım, Allah böyle emrediyor diye.

Bunun misalleri var. Talebelerimden böyle annesi babası kendisine gayr-i İslâmî şeyleri yaptırmak istediği için yapmayan; ama onlara çok güzel sözlerle, çok böyle tatlı bir şekilde hem sevgili, hem saygılı, ama çok da kesin ve kararlı bir şekilde: “Yapamam, çünkü ben müslümanım. Lütfen bana bu teklifi yapmayın!” filan diye, tatlı bir şekilde izahta bulunup, annesini babasını ıslah edenler var.

Meselâ bir göl manzaralı yerde... Üçüncü misali anlatıyorum, göl manzaralı bir yerde lokanta, çok güzel, bahçesi güzel. Biz arabayla önünden geçerken imreniyoruz:

“—Aman şurada otursak, bir çay içsek! Manzara kartpostal manzarası gibi... Karşıda yemyeşil dağlar, önümüzde ayna gibi bir güzel göl... Çok güzel manzaralı bir yerde bir lokanta... Tamam, çay olur, pide olur, döner kebab olur, bir yemek olur... vs. meşrubat olur... İnsan orada tatlı bir şekilde oturur, yemek yer.”

Babası demiş ki:

“—Daha çok para kazanmak için getirip buraya içki satarsak, içki ruhsatı alırsak çok kâr ederiz. Çocuk demiş ki:

“—Babacığım, olmaz! Çünkü Allah içkinin satılmasını da yasaklamıştır, olmaz.”

“—Neden, işte çok para kazanacağız, iyi olacak kazancımız...” filan..

“—Baba...” demiş, “Eğer bu kadar kararlıysan, yapacağım diyorsan; bana müsaade, evde

duramam! Çünkü haram parayla kazanılmış olan bir kazançla, yapılmış olan bir yemeği de yemem doğru değil. Her şeyini sen yap!” demiş. “Eğer içkiyi koymakta kararlıysan, Allaha ısmarladık ben gidiyorum. Benim kalmamı istiyorsan, içkiyi koyma!” demiş.

İşte bu da tabii, bir güzel davranış, kesin davranış. İnsan yeri gelince ne yapması gerektiğini iyi bilmeli!..

Gelelim, hadis-i şerifimizin birinci bölümü anne babaya âsi olmak, olmamak konusuydu, onu açıklıyorduk, misaller verdik. Anne baba İslâm dışı bir şeyi emrettiği zaman o zaman ne yapılacağını öğrenmiş olduk. O zaman dinlenmeyecek.

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ

لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا

(لقمان: ١٥)

(*Ve in câhedâke alâ en yüşrike bî mâ leyse leke bihî ilmün felâ tuti'hümâ.*) “Annen baban seni körü körüne bana ortak koşman için zorlarsa, şirki emrederlerse; böyle bir şeyi emrettikleri zaman onlara itaat etme!” diye Kur'an-ı Kerim'de kesin hüküm de var zaten. (Lokman, 31/15) Bir: Evet anne babaya itaat edilecek ama, İslâm dairesinde, çizgisi içinde...

d. Cennetin Kokusunu Duymayacak Kimseler

Cennetin kokusunu duymayacak olan kimseleri sıralıyor Peygamber Efendimiz, Hazret-i Ali Efendimiz'in rivâyet ettiği hadis-i şerifte. İkinci şahıs kim:

(*Ve lâ kâtıu rahimin*) “Akrabalarıyla alâkasını kesmiş, koparmış kimse de cennetin bin yıllık mesafe uzağa yayılmış kokusunu bile duyamaz. O da cennete girmeyecek.” (*Kâtıu rahim*) Yâni akrabalık bağlarını kesmiş, koparmış, akrabalarına riayet ettiği yok, işte bu kimse de cennetin kokusunu bile duymayacak.

Bakın, başında söylemiştim: İslâm sosyal yönü çok kuvvetli olan bir dindir, sosyal terbiyesi çok derindir. İnsanların birbirlerini sevmesini istiyor Allah-u Teâlâ Hazretleri... Birbirleriyle akrabalık bağı olmayan kimseler bile kardeş olacak, birbirini sevecek, bayramlaşacak, yardımlaşacak, hizmetine koşacak; gönlünü hoş etmeye çalışacak, hacetini revâ etmeye, ihtiyacını görmeye çalışacak...

Tabii anne babasına hürmet edecek. Anne babası olunca, ona karşı hizmetleri çok daha kuvvetli olacak. Akrabalarına karşı da vazifelerini yapacak, onlarla ilgiyi kesmeyecek, küsmeyecek, darılmayacak, ilgi ve bağları koparmayacak. Kopartırsa *kâtıu rahim* olur, yâni akrabalık bağlarını koparmış bir kimse olur. Cennetin bin yıllık uzaktaki mesafelere kadar yayılan kokusunu bile duyamaz, cennete giremez, cennetin yanına bile yaklaşamaz.

O halde ne yapacağız?.. Akrabalarımızı da gözeteceğiz. Hani bu Ramazan Bayramı münasebetiyle düşünüyoruz akrabamızdan kimler var?.. Erenköy’de filanca var, aman ziyaret edelim!.. Şurada falanca var, dayınız, amcanız, teyzeniz, akrabanız... Nasıl tatlı tatlı ziyaret ediyoruz. Ne kadar güzel oluyor, muhabbet oluyor onlarla karşılaştığımız zaman. İşte akrabalık bağlarına da İslâm’ın verdiği önem bu... Buradan görüyoruz, Efendimiz böyle buyurmuş. Ana babaya âsi evlat da, akrabalık bağlarını kesip kopartan kişi de, cennetin kokusunu bile duyamaz.

(*Ve lâ şeyhun zânin*) “Bir de yaşlı zinâkâr insan, o da cennete girmez.” Şimdi, İslâm realist bir din, herkesin durumunu anlıyor. Genç bir insan... Genç bir insanın duyguları çok daha kuvvetli, günaha meyil imkânı daha fazla... Yaşlı bir insan... Yaşlı bir insan artık aklını başına toplamış, kendisine çeki düzen vermiş bir insan, dünyayı tanımış bir insan... Onun biraz daha temkinli olması lâzım.

Günahı genç işlerse tabii günah gelir. Ama bir de yaşını başını almış, duygularını kontrol edebilecek noktaya ulaşmış bir insan, hâlâ günaha devam ediyorsa; e ne zaman ıslah olacaksın be adam?.. Tabii o zaman çok fena oluyor. Onun cezası çok daha yüksek oluyor.

Demek ki, bak gençliği geçti, orta yaşa geldi, ihtiyarladı... Hâlâ günahta, hiç uslanmış değil, hâlâ devam ediyor. Utanmıyor, arlanmıyor, toy, küçük insanlar gibi, genç delikanlılar gibi, akli başında olmayan, hani başında kavak yelleri

esen, damarlarda kan cıvıl cıvıl dolaşan kimse gibi hataya, günaha düşüyor ve şeytana uyuyor. Tabii o da cennetin kokusunu duymayacak.

Allah insanı şaşırtmasın... Bazen böyle, yaşlandığı halde uslanmamış insanlara rastlıyor da insan, hayret ediyor. Allah akıl fikir versin...

Bazen de bakıyorsun namazlı, niyazlı, sakallı, sarıklı, cübbeli diyelim ne ise, camide beş vakit namaza devam eden insanlar. Çok seviyorum, tonton bir ihtiyar amca filan... Hatıralarını anlatıyor: “Ah evlâdım...” diyor, “Ben gençliğimde şöyle idim...” Hah, uslanmış. O da hoşuna gidiyor insanın. Yâni evvelce yapmış olduğu hatayı bırakmış olması, tevbekâr olması ne kadar güzel!..

Amerika’da Kleviland’da bana bir camide hutbe verdirdiler. İngilizce’ye tercüme oldu. İşte namazdan sonra caminin halkı, cemaati bizi bırakmadı. Ziyafet çektiler, hizmet ettiler, ikramlarda bulundular, güzel bir öğle yemeği yedik...

Orada bir ihtiyar adam, yaşlı, böyle beli kamburlaşmış; nasıl hizmet ediyor, pervane gibi koşturuyor sofrada. Oturması lâzım, gençlerin hizmet etmesi lâzım ama aşk ile, şevk ile hizmet ediyor. Dışarı çıktığım zaman sordular bana:

“—Bunu tanıyor musunuz?..”

“—Tanımıyorum, ben burada misafirim. İlk defa geldim.”

“—Bu eskiden bu şehrin mafya çetesinin reisiydi. Şimdi müslüman oldu.” dediler.

Amerika’da, bakın müslüman oldu, böyle müslüman oldu. Nasıl sevdim, nasıl hoşuma gitti, nasıl hayran kaldım. Bir zamanlar hatalı yoldaymış. Hem müslüman olmuş, en büyük hatadan kurtulmuş, Allah’ın sevdiği çizgiye gelmiş, mü’minlerin safına geçmiş; bir... Hem de ne kadar güzel gayretli müslüman olmuş, nasıl hizmet ediyor böyle, “Cenneti kazanacağım, Allah’ın rızasını kazanacağım!” diye, ibret alınacak bir şey... Tabii bundan da memnun oluyoruz.

Ayetlerden, hadis-i şeriflerden biliyoruz ki, Allah-u Teâlâ da kulun tevbe etmesinden çok memnun olur sevgili dinleyiciler! Aman, kusurlarınız varsa tevbe edin!..

Allah tevbe eden müslümanları sever, hatasından dönenleri sever. Hataları, günahları bir tarafa bırakalım; Rabbimiz’e güzel kulluk edelim, tertemiz kulu olalım, tevbekâr kulu olalım, günahları bırakan insan olalım!..

Son bir şey daha ifade buyurmuş Peygamber Efendimiz hadis-i şerîfinin son kısmında:

(Ve lâ cârrun izârehû huyelâe) “Elbisesi artık uzun, şöyle eteği, paltosu bilmem nesi, ne ise eski zaman kıyafetlerini göz önüne getirin. Eteği arkasından yerlerde sürünüyor. Böyle mütekebbir, kibirlenerek eteğini yerde sürükleyen insan da cennetin kokusunu duymaz ve bin yıllık mesafe yakınına kadar bile gelemmez.”

Kibirden uzak duralım! İnsan tabii bazen kibirli olabiliyor. Unvânına mağrur oluyor. “Ben profesörüm, ben şu mevkîdeyim, ben şu ihtisası yaptım, şu tahsili gördüm... Ben falancaldanım, filanca ailedenim. Şöyle şerefliyim, böyle zenginim, böyle kıymetliyim!..” diye kendisini büyük görüyor ve kibirleniyor. Bu İslâm’da güzel bir şey değil.

Mütevazi olmayı Allah seviyor. Mütevazilerin en mütevazisi Peygamber-i Zîşânımız SAS Efendimiz Hazretleri idi. Allah’ın sevgilisi olduğu halde, Seyyidü’l-evvelîne ve’l-ahirîn olduğu halde, bütün insanların başının tâcı olduğu, en yüksek rütbelisi olduğu halde, SAS Efendimiz çok mütevaziydi. Fakirin yanına giderdi, onun yanında otururdu, onunla beraber yemek yerdi. Köleye iltifat ederdi, fakire iltifat ederdi. Hiç büyüklük taslamazdı, kibirlilik yapmazdı ve yapılmamasını çok kesin olarak buyurmuştu. Bu hadis-i şerifte onu da görüyoruz.

Allah bizi böyle bilerek, bilmeyerek düştüğümüz hatalı duygular ve kötü huylardan da korusun... İyi huy çok önemli! İnsanlar arasında kişi iyi huyuyla sevilir. Allah da iyi huyundan dolayı seviyor bir insanı... Cennete girmek de iyi huyundan dolayı oluyor. Cehenneme düşmek de kötü huydan dolayı oluyor. İnsan namazlı, niyazlı, ibadetli bir kimse olur da, kötü huyundan dolayı cehenneme düşebilir.

Allah bizi her türlü kötü huylardan kurtarsın... Ramazan bir aylık muazzam bir eğitim, insanın nefsini yenmesi, kötü huylardan tertemiz olması, kurtulması için bir kamp çalışması, bir eğitim süreci. Allah-u Teâlâ Hazretleri tabii, bu eğitimleri kabul edip, alıp, bunlardan azâmî istifade edip, sonuca ulaşmış olanlardan eylesin... Hepimizi Allah-u Teâlâ Hazretleri böyle tertemiz ahlâklı, kâmil bir müslüman eylesin... Herkesin örnek olarak gördüğü, örnek olarak gösterdiği bir müslüman olmayı Allah cümlemize nasib eylesin...

Kötü huylarımız varsa, onlardan kurtulmayı nasib eylesin... Sosyal kusurlarımız varsa, anne babaya karşı, akrabaya karşı, toplumumuza karşı, onlardan da kurtulmayı nasib eylesin... Böyle güzel huylu olan, anne babasını saygılı olan, akrabasını arayan, koruyan, gözetten, kötü işleri yapmayan, Allah yolunda yürüyen kul eylesin... Rabbimiz hepimizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Allah-u Teâlâ Hazretleri cumanızı mübarek etsin sevgili Akra dinleyicileri... Cuma günü yapılacak vazifelerden hatırlatmada bulunayım: Kabir ziyareti çok sevaplı... Bir vesîleyle, kabir ziyareti de yapın bu gün! Varsa böyle ziyaret edeceğiniz kimseler, kabirlerini ziyaret edin, Yâsin okuyun!..

Bir vazife de hasta ziyaretidir. Biz de inşâallah bugün, çok büyük bir mübarek zâtın oğlunu –kendisi de mübarek, babası da mübarektir– hastanede ziyaret etmeyi, babamla planladık. Böyle hasta ziyareti de çok sevaptır. Onu da yapmaya çalışın!..

Diliniz Cenâb-ı Mevlâ'nın zikriyle meşgul olsun. Gününüz aydın olsun... Ömrünüz uzun olsun... Mutlu olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri cennetiyle cemâliyle cümlelerinizi müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

23. 02. 1996 - İstanbul

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü